

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත් උපාධි
 ආයතනය
 කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.

පාලි අනාගතවංසය ඇසුරෙන් මෛත්‍රී බුද්ධ
 සංකල්පය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

ජේ. ටී. කරුණාරත්න

ලි. ප. අංකය. 2009/Ph.D/S/2145

2011

නිබන්ධ සාරාංශය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා මාතෘකාව වශයෙන් කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයීය පාලි හා බෞද්ධ පශ්චාත් උපාධි ආයතනයෙන් අනුමත වූ පාලි අනාගතවංසය ඇසුරෙන් මෛත්‍රී බුද්ධ සංකල්පය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් අනුව කරුණු විමසන විට පරිච්ඡේද සය සුදුසු බවට උපදෙස් ලද බැවින් ඒ අනුව මෙම විස්තර සොයා බැලීම සිදුකෙරිනි.

මෙහි පළමුවන පරිච්ඡේදය වන්නේ මෛත්‍රී බුද්ධ චරිතය සනිටුහන් කෙරෙන මූලාශ්‍රයන් අධ්‍යයනයක් යන්නය. මීට අදාළ වන පාලි අනාගතවංසය මෙතෙක් ලංකාවේ පළව නැති බව ද පැහැදිලි විය. අනුරාධපුර අග භාගයේ දී හෝ පොළොන්නරු මුල් අවධියේ හෝ රචිතයැ යි සැලකිය හැකි මෙය පුස්තකාල පොතට සීමා වී ඇති බව ද අතිශයින් දුලිභ බව ද මෙම පර්යේෂණයේ දී හෙළිවිය. එකම පිහිට වූයේ රුසියන් පඬිවරයෙකු වූ ජේ. මිණැයෙග් මහාවායාවරයා විසින් 1886 දී ඉංග්‍රීසි බසින් පළකර ඇති අනාගතවංසයයි.

මේ අනුව සලකා බැලීමේ දී මූලාශ්‍රයන් වශයෙන් පාලි ත්‍රිපිටකය වැදගත් විය. එහි දීඝනිකායේ වක්කවත්ති සීහනාදසුත්‍රයේ සහ බුද්දකනිකායේ බුද්ධවංසයේ ද මෛත්‍රී බුදුන් පිළිබඳ ව දැක්වෙන්නේ ඉතා සුළු තොරතුරකි. ඒ පිළිබඳ ව වැඩිමනත් විස්තරයක් නොමැති වීම බලවත් පාඩුවකි. අට්ඨකථාවන්හි ද ඒ අයුරින්ම විනා වැඩිමනත් කරුණු දක්නට නැත. වෙනත් ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයන් හි ද සුළු සුළුවෙන් සඳහන් කරන ලද අවස්ථා දක්නට ඇති මුත් ඒවා නිසි ලෙස හසුරුවා ඇති බවක් නො පෙනේ. සංස්කෘත මූලාශ්‍රයන් වන සද්ධම්පුණ්ඩරීක, මහාවස්තු, සාධනමාලා වැනි මහායාන ධර්ම ග්‍රන්ථයන්හි ද මීට අදාළ යම් යම් තොරතුරු දක්නට ඇත. එහෙත් මේ සඳහා වැදගත් මූලාශ්‍රයන් වන මෛත්‍රේය ව්‍යාකරණ සූත්‍ර, මෛත්‍රේය පරිපෘච්ඡා වැනි ග්‍රන්ථ දුලිභව පවතී. එනමුදු . මේ සඳහා දැනට පළව ඇති විවිධ විශ්වකෝෂවලින් හා භ්‍රමණ වෘත්තවලින් ද සැහෙන අදාළ තොරතුරු ලබාගත හැකි විය.

දෙවන පරිච්ඡේදය වන්නේ පාලි අනාගතවංසය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් ඉදිරිපත් කිරීමයි. අනාගතවංස පාලිය පිළිබඳ ව සැලකීමේ දී එය රචනාකිරීමට මුල් වූ හේතු සාධක ඉදිරිපත්ව නොමැත. එසේ ම එහි කතෘ ගැන ද කිසිම තොරතුරක් හෙළි නොවේ. මේ පිළිබඳව කරුණු සොයාබැලීමේ දී මෙය, ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථයනට අයත් නොවූවක් බවත් බුද්ධවංසයට පසුව රචනාකර ඇති බවත් පැහැදිලි විය. පසුකාලීන පොතපතක හෝ මෙවන් තොරතුරක් නොමැතිවීම පාඩුවකි.

පාලි අනාගතවංසයේ අට්ඨකථාවකැ යි සඳහන් වන සමන්තපද්දිකාවේ ද මේ පිළිබඳ තොරතුරු සඳහන්වී නැත. මෙහි බුදුන්ගේ මව් පියාදීන් පිළිබඳ විස්තර අනාගතවංස පාලියේ සහ පසුකාලීන ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන්ව තිබෙන්නේ අට්ඨකථාවන්හි ඇතුළත්ව නැත්තේ ඒ අවධියේ ඒවා ප්‍රචලිත ව නොතිබූ නිසා විය හැකි ය.

පාලි අනාගතවංසයේ ඓතිහාසික තත්ත්වය පහදන කරුණු ඇතුළත් වන්නේ තෙවන පරිච්ඡේදයේ ය. මෙහි බුද්ධ සංකල්පයේ ආරම්භය හා විකාශය යන මාතෘකාවට කරුණු සොයා බැලීමේ දී මෙහි ආරම්භයට මහායාන මෙන් ම භීනියාන දෙපාර්ශ්වයේ ම අනුමැතිය හෙවත් අනුග්‍රහය ලැබී ඇති බව පැහැදිලි ව දක්නට ඇත. මිහිඳු මාහිමියන්ගේ ධර්ම ප්‍රචාරක කටයුතු නිසා මුළු ලක්දිව ම බෞද්ධ රාජ්‍යයක් වූ නිසා මෙහි බෝධිසත්ත්ව/ බුද්ධ සංකල්පය මෙරට ද ව්‍යාප්ත විය. රාජානුග්‍රහ ද නොමඳව ලැබිණි. දුටුගැමුණු රජ පවුල ද මෙහි බුදුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයෝ වූහ.

සිව් වන පරිච්ඡේදය වන්නේ අනාගතවංස පාලියෙන් පිළිබිඹු කෙරෙන මෙහි බුද්ධ සංකල්පය යි මෙහි දී ඉහත පරිච්ඡේදයෙන් පැහැදිලි කළ මෙහි බුද්ධ සංකල්පයේ ආරම්භය හා විකාශය පිළිබඳ ව අවධානය යොමුකරන විට මෙම මාතෘකාවේ අදාළත්වය එය

ම බව වැටහෙනවා ඇත. එසේ ආරම්භ වී ආසියාතික රටවල බහුල වශයෙන් ප්‍රචලිත ව ලෝකය පුරා පිළිගැනීමට ලක්වූ මෙම ත්‍රි බුද්ධ සංකල්පය මහත් ගෞරවාදරයට පාත්‍රවිය.

පස්වන පරිච්ඡේදය වන්නේ අනාගතවංස පාළිය වෙනත් මූලාශ්‍රයන් හා තුලනය කිරීම යි. මෙහි දී සඳහන් තළ යුත්තේ මෙම ග්‍රන්ථයට පෙර හා පසුව දක්නට ලැබෙන ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රය පිහිටකොට ගෙන මෙම ත්‍රි බෝධිසත්ත්වයන්ගේ/බුදුන්ගේ චරිතාපදානය යම් ආකාරයක ගෞරවයට පාත්‍රවන අයුරකින් තුලනයකට භාජනය කළහැකි බව ය.

සමාලෝචනය සහ නිගමනය මෙහි සය වන පරිච්ඡේදය වෙයි. මෙතෙක් සිදුකරන ලද මහදුත්සාහය කුළුගැන්වෙමින් සමාලෝචනාත්මක කරුණු පෙළගස්වා ඇති අතර එහි නිගමනයන්ගෙන් මෙම ත්‍රි බුදුන් දැක නිවන් දැකීමේ සත් ප්‍රාභූතිය කෙරෙහි විද්වත් බෞද්ධ ජනතාව ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග පැහැදිලි කර ඇත.